

Meddelelse om uregistrerede gravhøje – formentlig bronzealderhøje – på matrikel 2u, Ellede By, Raklev.

I forbindelse med detektorsøgning på matr. 2u, Ellede By, Raklev, der ejes af Niels Roer, Elledevej 37b, 4400 Kalundborg, tlf. 50409389, blev jeg opmærksom på to høje eller en dobbelthøj – formentlig bronzealderhøje – der ikke er registreret i Fund og Fortidsminder. På samme matrikel er der ca. otte overpløjede bronzealderhøje der er registreret i Fund og Fortidsminder. Disse høje blev udgravet i 1800-tallet (se nedenfor). De to nye høje viser også tegn på at der er gravet i dem for længe siden.

Højene ligger tæt ved siden af hinanden overvokset med og omkranset af krat og træer og ikke synlige fra marken. Som det kan ses på luftfotos fra 1945 og fremad, har højene været bevokset siden mindst 1945, dvs. at jorden ikke har været dyrket i over 70 år.

På den elektroniske udgave af det høje målebordsblad på Fund og Fortidsminder er området omkring højene farvet blå, hvilket indikerer vådområde. Det er dog formentlig en fejl på det elektroniske kort idet området ikke er farvet blå på de originale målebordsblade som er tilgængelige som scannede billeder på GST's hjemmeside HKPN. Da der opstod tvivl med hensyn til om højene kunne være opfyldning af et vådområde, har jeg flere steder foran højene foretaget borer for at se om der var tørv mellem plovlaget og undergrunden. Det var der ikke, og jeg konkluderer derfor foreløbig at højene ikke er resultat af opfyldning af et vandhul.

En høj kan ses på Original 1-kortet fra 1806 og mange efterfølgende kort, hvoraf nogle eksempler er vist nedenfor. I 1941-udgaven af det lave målebordsblad blev højene pludselig identificeret som ”Langdysse”. Senere blev de markeret med et X, der betyder ”ruin”. På endnu senere kort er højene ikke angivet.

Nedenfor vises der forskelligt kortmateriale og billeder af de to høje. Lodsejeren har givet foreløbigt tilsagn om at krattet (men ikke egetræerne) på højene kan fjernes hvis det vil gøre det nemmere at besigtige, registrere og opmåle højene. Det er noget som Arkæologiforeningen og måske også Holbæk Arkæologiklub (det har en gravhøj-plejegruppe) kan hjælpe med.

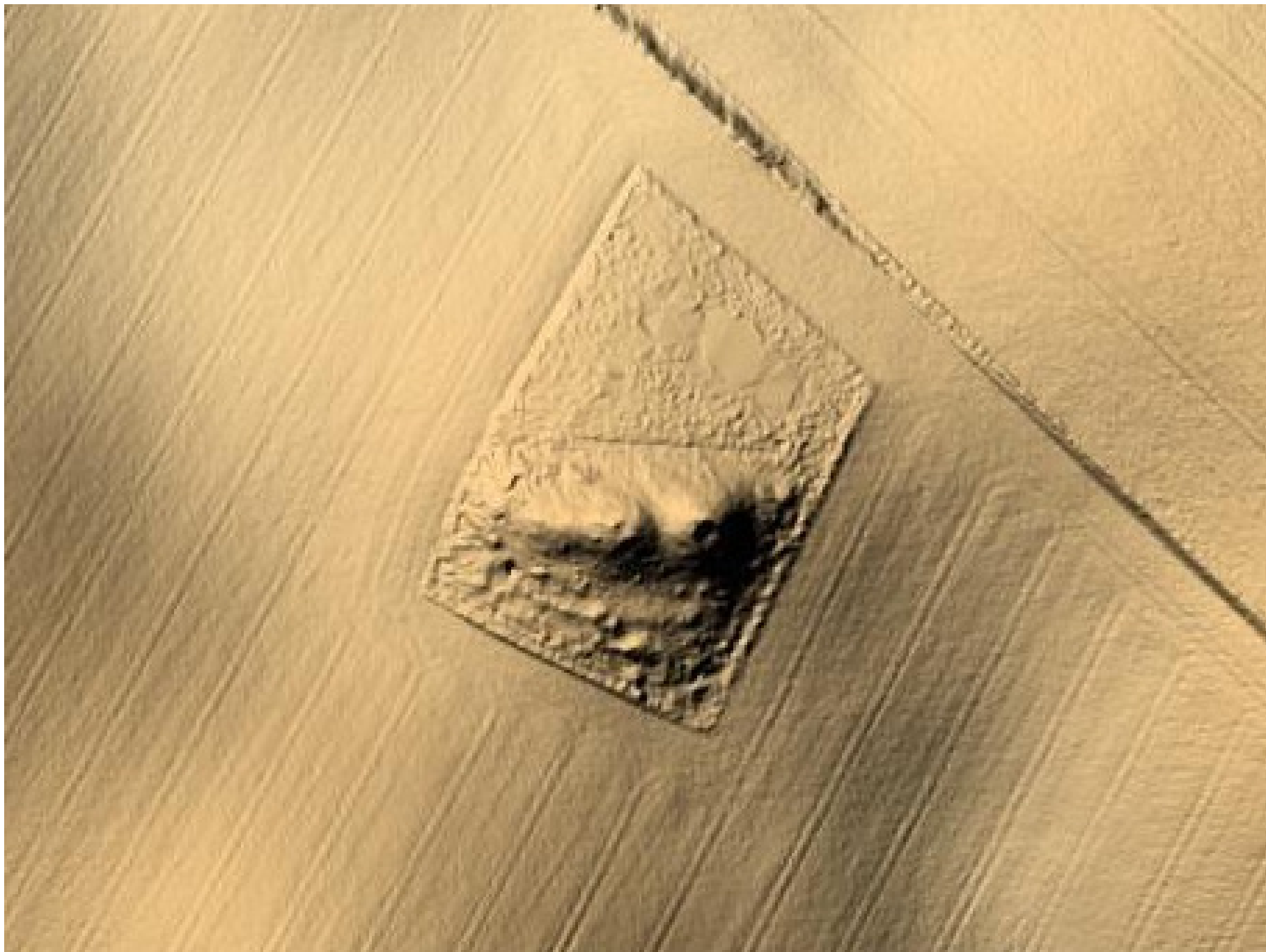
David Barry, formand, Kalundborg Arkæologiforening, 16. april 2015.

Figur 1. Matr. 2u ligger nordvest for Ellede. Højene ligger inden for den røde cirkel. De to høje har været skjult af bevoksning siden mindst 1945.

Figur 2. Nærbillede af bevoksningen med de to gravhøje.

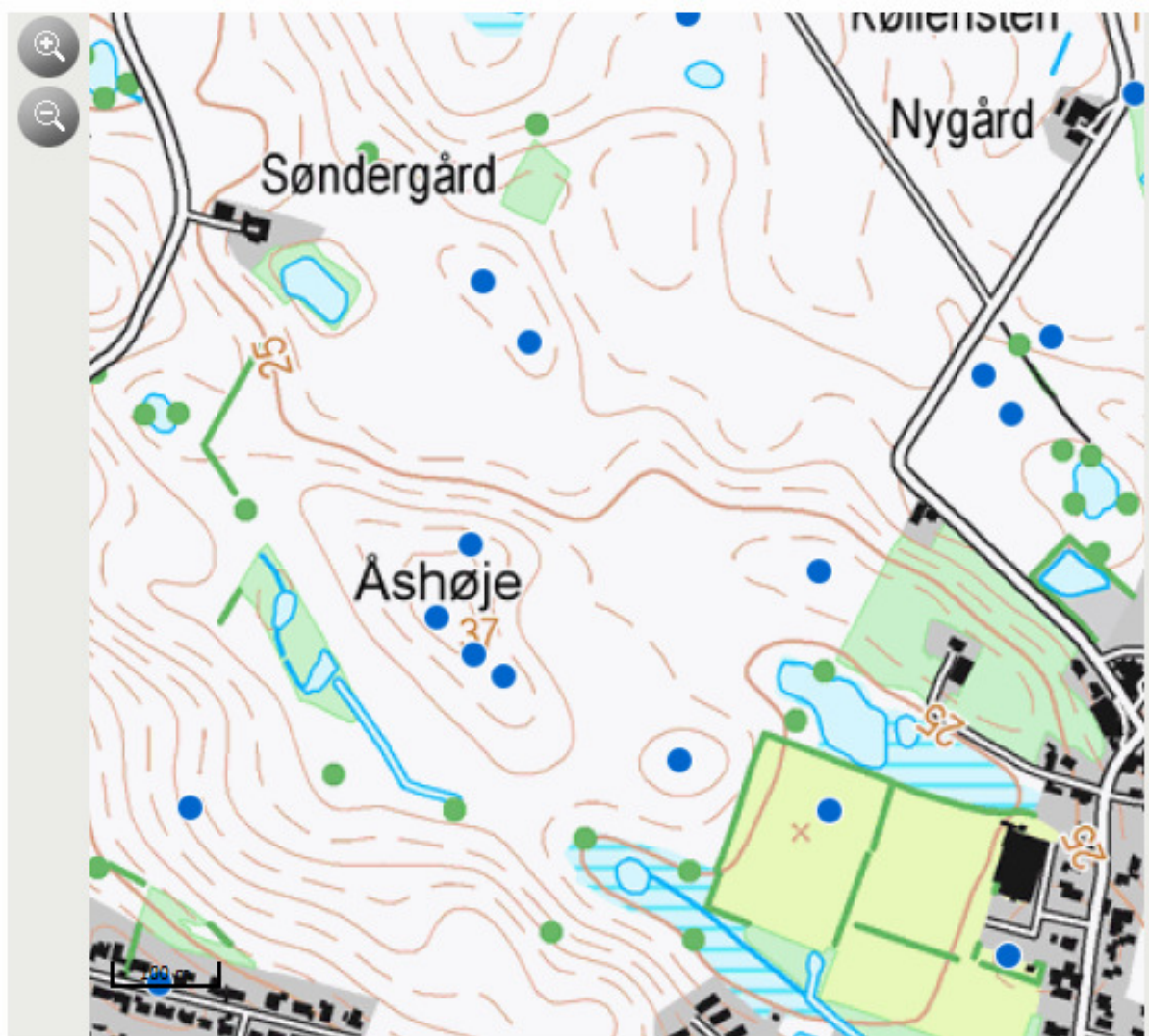
Figur 3. LiDAR-billede af de to høje. Udgravningerne ses tydeligt. Fra Geodatastyrelsens nye højdemodel. DTM 40 cm. 2014-data. Septima Labs.

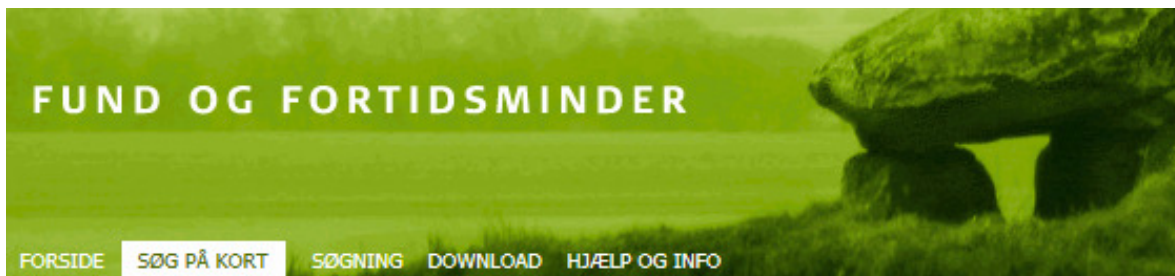
Figur 4. Her ses de registrerede overpløjede bronzealderhøje på luftfoto af matriklen. Der er ingen registreringer for det bevoksede område.

FUND OG FORTIDSMINDER

[FORSIDE](#) [SØG PÅ KORT](#) [SØGNING](#) [DOWNLOAD](#) [HJÆLP OG INFO](#)

Figur 5. Her ses de registrerede overpløjede bronzealderhøje på kortet af matriklen. Der er ingen registreringer for det bevoksede område

Figur 6. Her ses Fund og Fortidsminders høje målebordsblad hvor området med de to høje er farvet blå (i midten, lige nord for 26).

http://hkpn.gst.dk/ Historiske kort på Nettet

File Edit View Favorites Tools Help

Videnskabernes selskab (6)

Vis	Type/art	Målestok	Kortblad	Navn	Kode	Målt	Sidst rettet	Udgivet	Bemærkning
Vis	VSK kobberstik	360000	24	Jylland				1820	
Vis	VSK kobberstik	120000	13	Sjælland nordvest				1773	
Vis	VSK kobberstik	120000	13	Sjælland nordvest				1810	2. udgave
Vis	VSK kobberstik	120000	13	Sjælland nordvest					Nytryk
Vis	VSK kobberstik	240000	20	Sjælland og Møn				1777	
Vis	VSK kobberstik	320000	21	Sjælland og Møn				1813	

Målebordsblade o.l. (8)

Vis	Type/art	Målestok	Kortblad	Navn	Kode	Målt	Sidst rettet	Udgivet	Bemærkning
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1910	1911	
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1929	1929	
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1937	1937	
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1941	1944	
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1951	1952	
Vis	Lavt målebordsblad	20000	3120	Kalundborg		1894	1962	1963	
Vis	Højt målebordsblad	20000	a7	Raklev		1894		1895	sort/hvid
Vis	Højt målebordsblad	20000	a7	Raklev		1894		1895	brune højdekurver

Centimeterkort (21)

Vis	Type/art	Målestok	Kortblad	Navn	Kode	Målt	Sidst rettet	Udgivet	Bemærkning
Vis	2 cm	50000	1413 IV	Kalundborg	1.0.1			1974	
Vis	2 cm	50000	1413 IV	Kalundborg	1.1.1		1984	1985	
Vis	2 cm	50000	1413 IV	Kalundborg	1.2.1		1995	1996	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	3.0.1		1951	1956	
Vis	2 cm	50000	1413 IV	Kalundborg	3.0.1		2005	2005	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	3.1.1		1967	1968	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	3.2.1		1973	1974	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	3.2.1_net		1973	1974	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	3.x.x_net		1957	1961	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.0.1			1981	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.0.1_net			1981	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.1.1		1986	1988	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.1.1_net		1986	1988	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.2.1		1992	1993	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.2.1_net		1992	1993	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.3.1		1998	1999	
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.3.1_net		1998	1999	med net
Vis	1 cm	100000	1413	Kalundborg	4.4.1_net		2004	2005	med net
Vis	4 cm	25000	1413 IV NV	Røsnæs	1.0.1	1970		1973	
Vis	4 cm	25000	1413 IV NV	Røsnæs	1.1.1	1970	1980	1982	
Vis	4 cm	25000	1413 IV NV	Røsnæs	1.2.1	1970	1993	1995	

100%

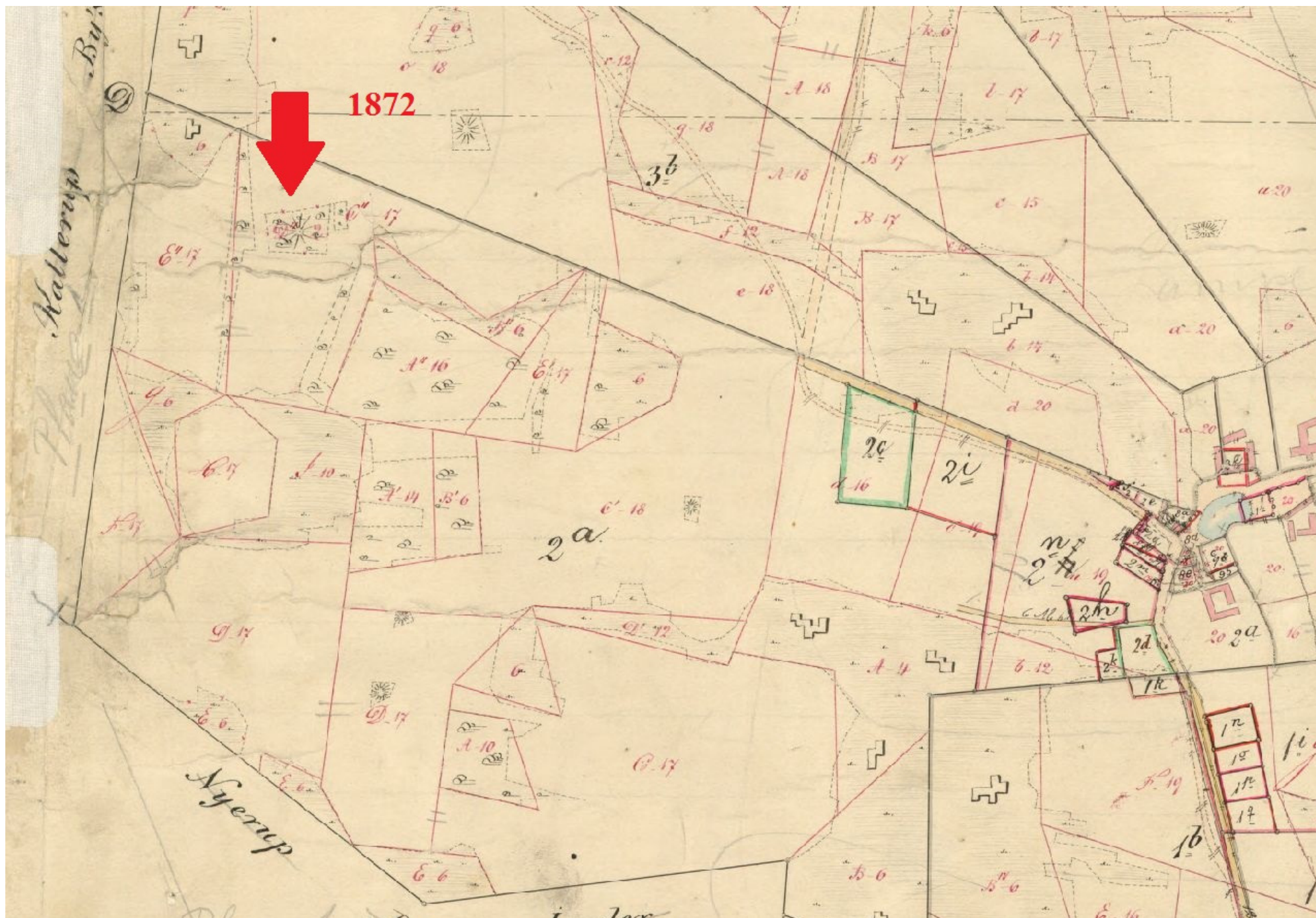
Figur 7. Liste over de historiske kort jeg har gennemgået.

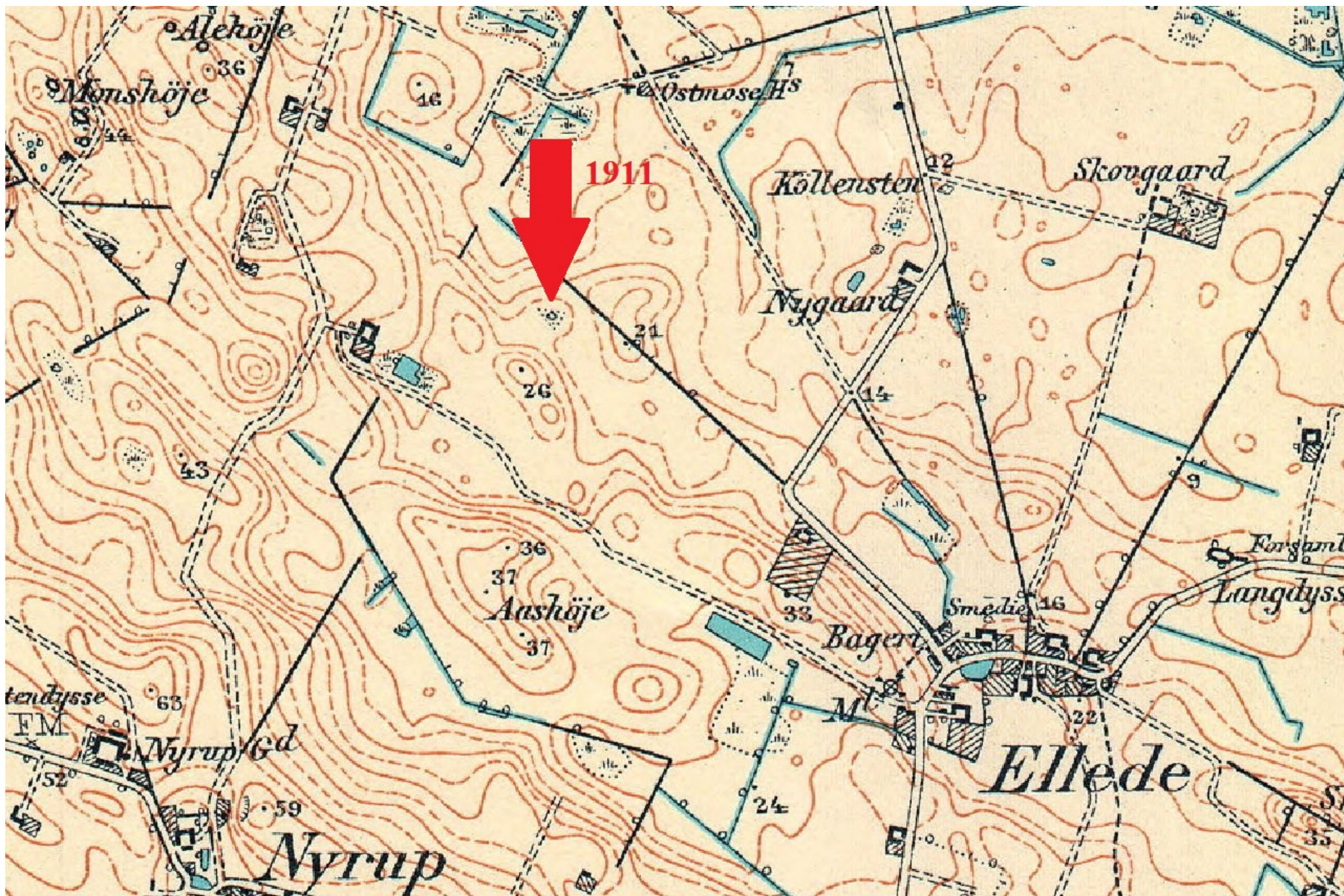
Figur 8. Her ses området med de to høje (D2) på Original 1-kortet fra 1806. Viser signaturen en høj eller et hul? – Skråner det op eller ned?

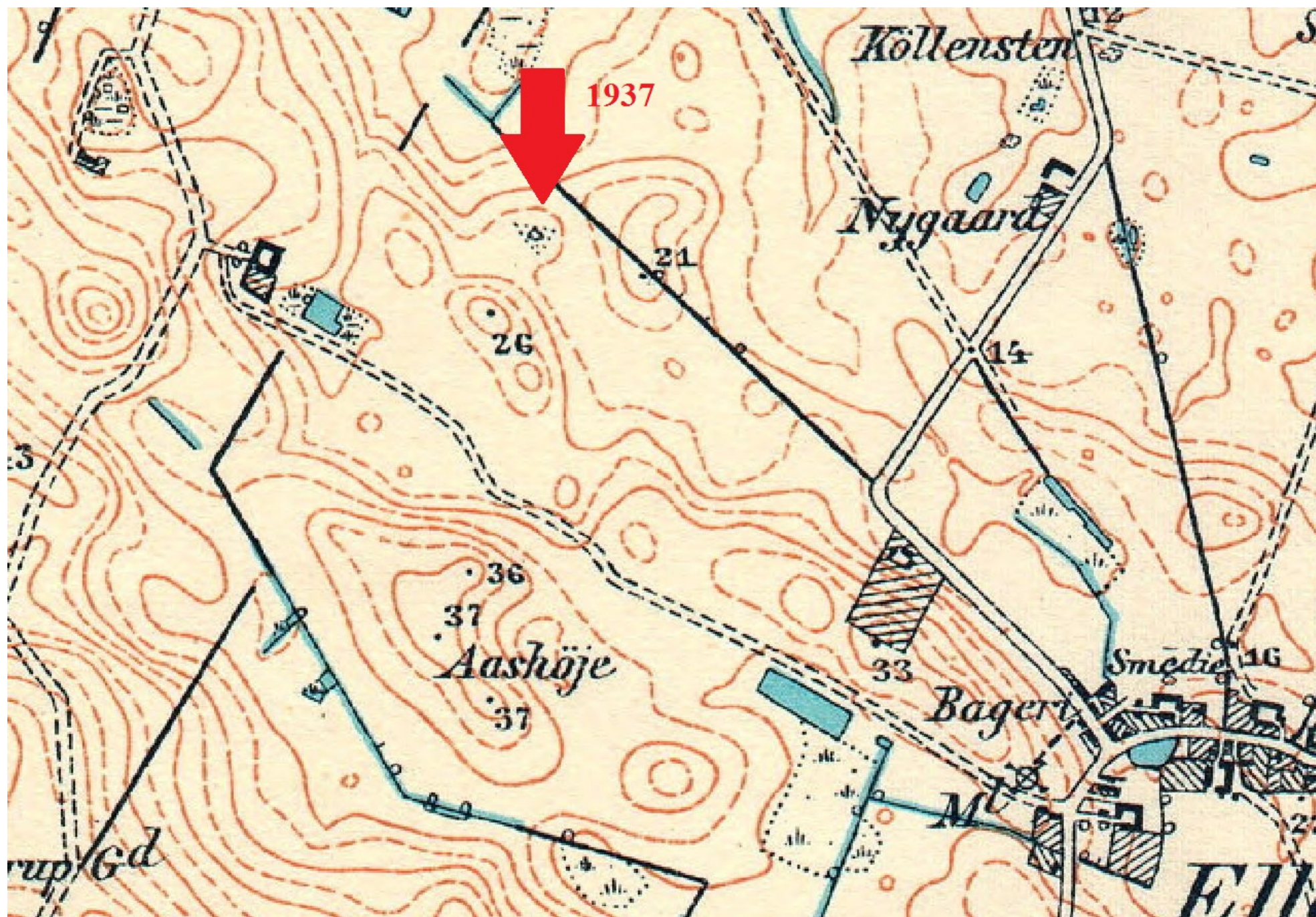
Figur 9. Her ses området med de to høje (D2) på Original 2-kortet fra 1860. Viser signaturen en høj eller et hul? – Skråner det op eller ned?

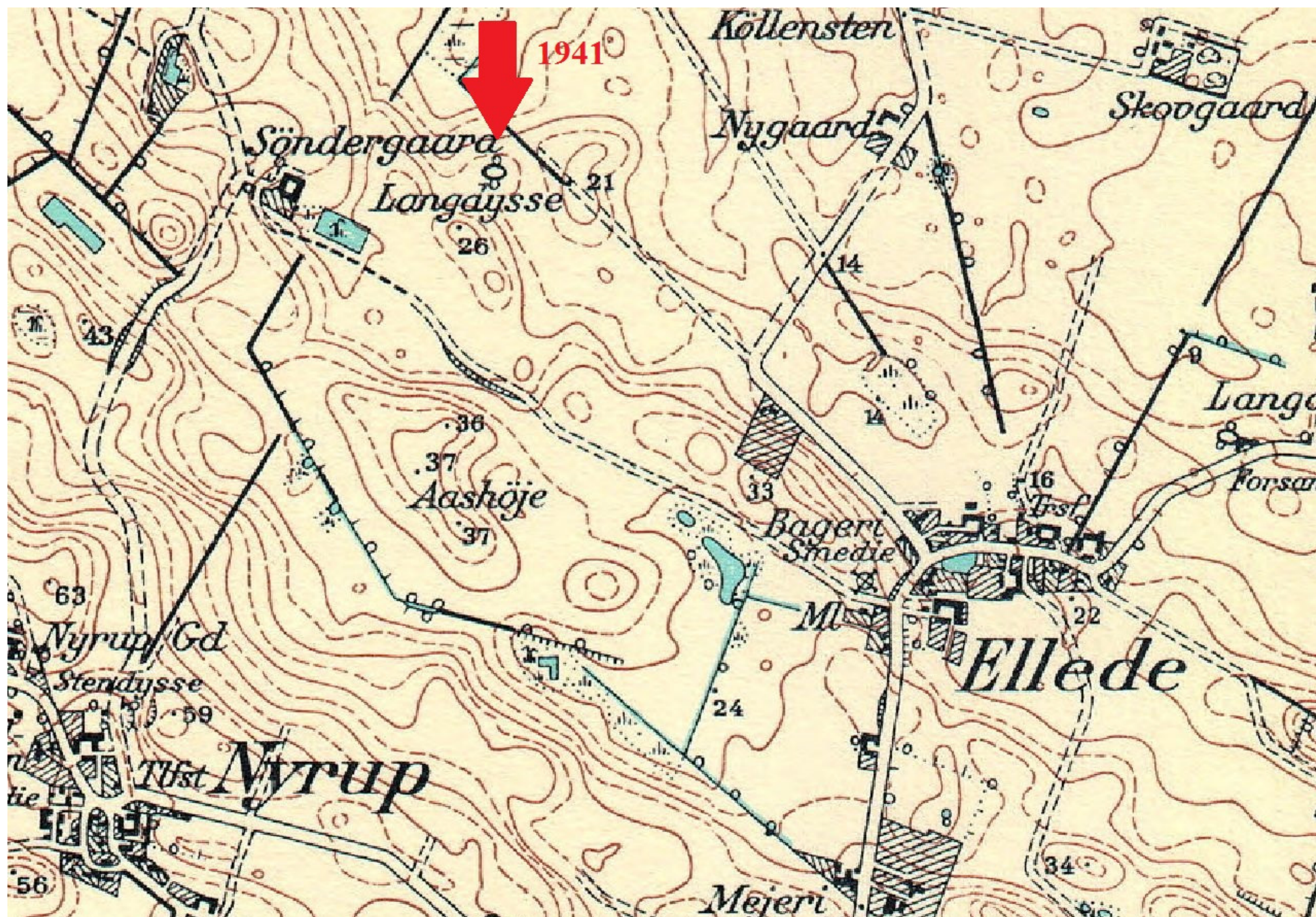
Figur 10. Her ses området med de to høje på matrikelkort fra 1806. Viser signaturen en høj eller et hul? – Skråner det op eller ned?

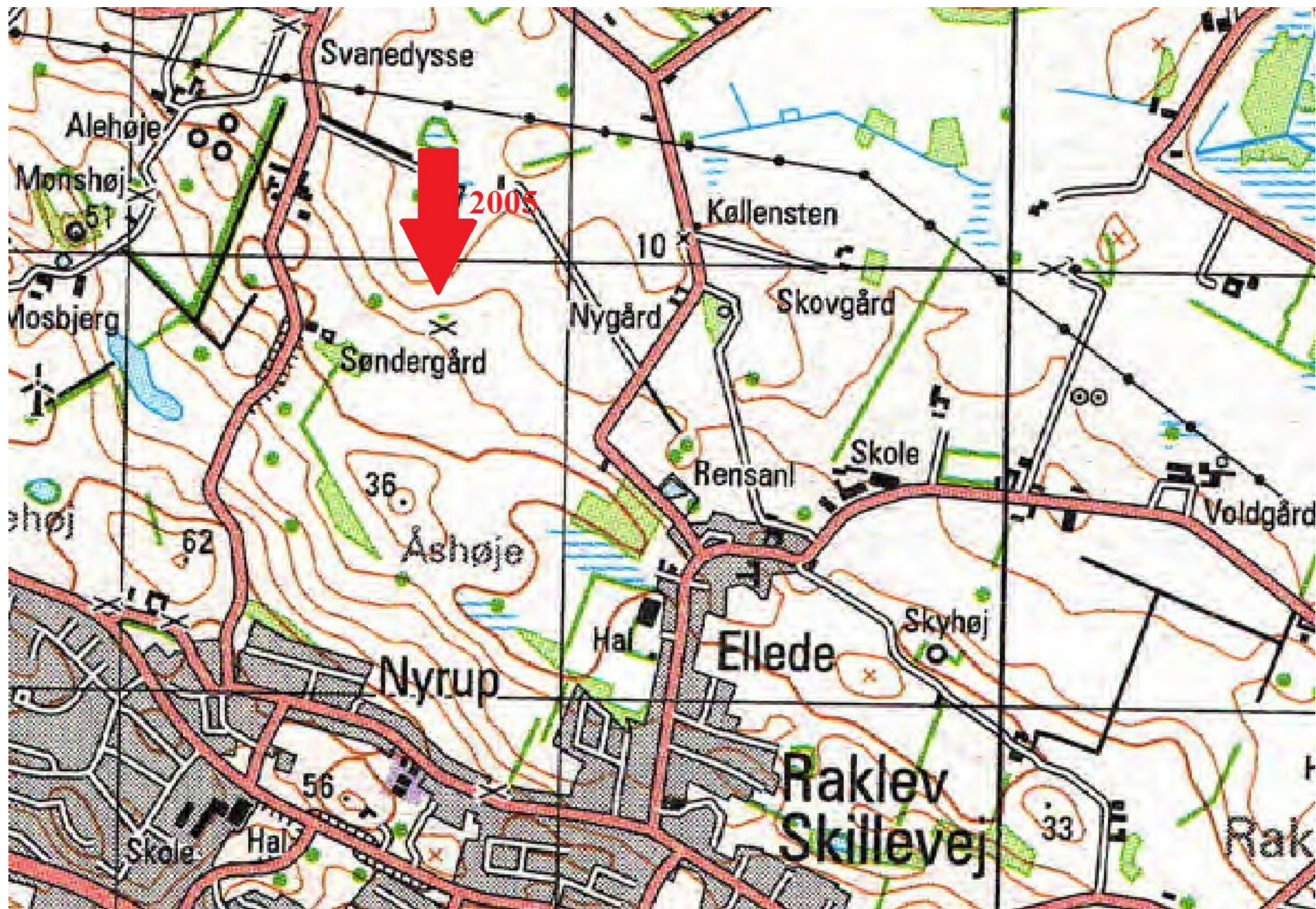
Figur 11. Her ses området med de to høje på det lave målebordsblad fra 1911. Modsat på kortet på Fund og Fortidsminder er området her ikke farvet blå.

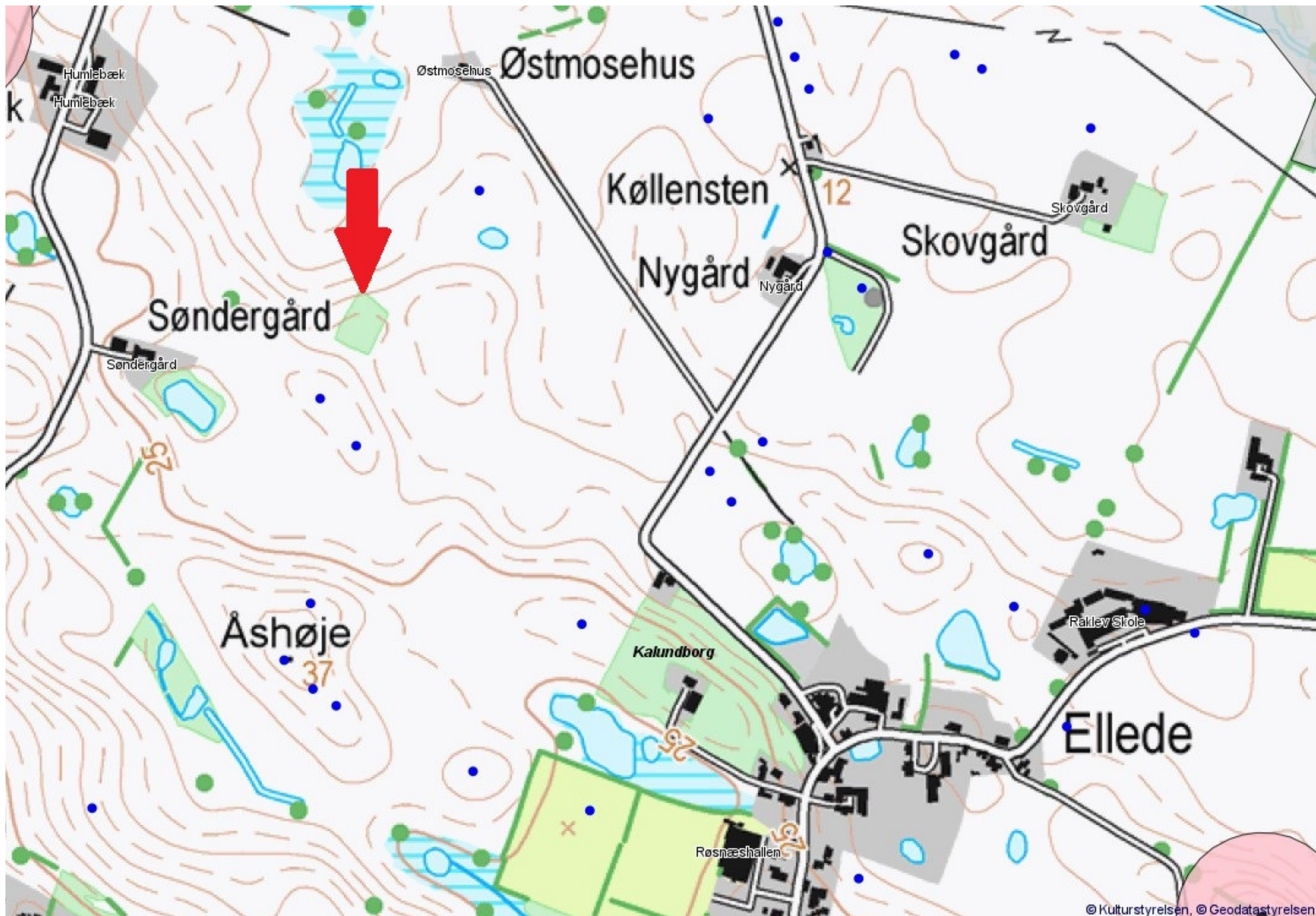
Figur 12. Her ses området med de to høje på det lave målebordsblad fra 1937. Modsat på kortet på Fund og Fortidsminder er området her ikke farvet blåt.

Figur 13. Her ses området med de to høje på det lave målebordsblad fra 1941. Nu er der pludselige tegnet en dysse og skrevet "Langdysse" på kortet.

Figur 15. Her ses området med de to høje på centimeterkortet fra 2005. Der er tegnet et X på kortet, hvilket betyder "ruin".

Figur 16. Geodatastyrelsens seneste kort, der ikke længere viser noget om gravhøjene.

Figur 17. Her ses en af højene, formentlig en bronzealderhøj. Den er bevokset med krat og store egetræer.

Figur 18. Stort egetræ på toppen af en af højene. En gammel udgravning – formentlig fra 1800-tallet – ses til højre for træet.

Figur 19. På grund af bevoksningen er det vanskeligt at tage gode billede af højene der viser disses form.

Figur 20. Uregistreret gravhøj?

Figur 21. Uregistreret gravhøj?

Figur 22. Uregistreret gravhøj?

Figur 23. Uregistreret gravhøj?

Figur 24. Uregistreret gravhøj?

Figur 25. Uregistreret gravhøj?

Figur 26. Uregistreret gravhøj?

Bronzealderhøjene på matrikel 2u

Følgende oplysninger om de overpløjede bronzealderhøje på matrikel 2u har jeg modtaget fra Jens Nielsen. Teksten nedenfor er således samlet og skrevet af Jens. Jeg inkluderer det her så I er klar over markens arkæologiske historie og hvorfor I også skal holde udkig efter bronzealderkeramik, og hvorfor der kan forekomme bronzealderdetektorfund.

”Aashøje” (1881). Ellede By Matr.Nr. 2. Udgravet af Vilhelm Boye i 1859. diam.: 15,69 meter, max. højde/bevaret lagtykkelse: 2,51 meter (opmålte gamle mål (favne, alen, fod, tommer) (1859). 13 brandgrave.

Henry Petersen: *Paa Lodden har ligget c. 8 Høje nu alle pløjede. Af de fire Aashøje er en undersøgt af V. Boye (den nordligste).*

Ellede (1881) Ellede By Matr.Nr. 2 (1881). Henry Petersen: *Paa Lodden har ligget c. 8 Høje nu alle pløjede. I en af de nordvestligst liggende Høje er foruden mange Urner fundet en af flade Sten sat mandslang Stenkiste uden Stendække. Deri laa Ben og paa Bunden en flad Sten med aftryk af ”ligesom en Haand” c. 1 Al. l. til den ene Side og 3’’ tyk. Denne Sten eftersøgte forgæves.*

Det havde unægtelig været interessant, hvis den flade sten med aftryk af ”*ligesom en Haand*” var blevet bevaret. Det er ikke ukendt i dansk arkæologi, at anmeldere har meddelt fund af sten med forskellige mærkelige tegn og billeder på. Det viser sig dog jævnlige, at der i sådanne tilfælde er tale om naturlige sprækkedannelser eller lignende i stenen, som tilfældigvis ligner et eller andet. På den anden side dukker der ind imellem sten op med rigtige helleristninger, og da den omtalte sten med hånden indgår i en bronzealderhøj, er der for så vidt ikke noget i vejen for, at der kan være tale om en ægte helleristning med en hånd som motiv.

Vilhelm Boye (1837-1896), der udgravede Aashøje i 1859, var i sin omskiftelige tilværelse til stadighed stærkt optaget af arkæologi. Han virkede også hele tiden som journalist og skrev en mængde reportager om nye fund og udgravninger, som var med til at gøre faget populært. Han deltog som frivillig i krigen 1864 og var en tid knyttet til museet i Århus, for hvilket han skrev en lille håndbog om udgravningsmetode. Før 1864 og efter 1885 virkede Vilhelm Boye ved Nordisk Museum i København og gjorde sig fortjent ved at udsende monografien ”Fund af Egekister fra Bronzealderen i Danmark”. Om undersøgelsen skrev Boye i årsskriftet ”Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie” udgivet af Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab:

En Gravhöi i Raklev Sogn paa Refsnæs.

Under Ophold i Raklev Præstegaard i August Maaned 1859 lod jeg den saakaldte Aasehöi eller Aashöi udgrave, beliggende paa en Gaardmand Anders Olesen i Ellede tilhørende Mark (Raklev Sogn, Arts Herred, Holbeks Amt).

Den Beredvillighed, hvormed Eieren tillod mig at udgrave denne Höi, var saameget behageligere som det for Öjeblikket ikke er let at træffe en Höi i dette Sogn, hvori der ikke er blevet gravet. Troen paa, at Höiene indeslutte store Skatte, er der nemlig meget almindelig og bringer fattige Folk til at undersøge dem, for at de saaledes paa én Gang kunne svinge sig op til Velstand.

Det er som oftest Tilfældet, at disse Skattegravere, som altid fortælle, at de höre Laag til store Pengekister "smække i og op" i Höiene, blive skuffede, da de meget sjældent indeslutte Gjenstande af Sølv eller Guld; men de ved den Slags Eftergravninger fundne Gjenstande blive som oftest bortkastede, og saaledes blive mange Höie, der kunne have ydet Oldkyndigheden stor Gavn, hensynslöst ödelagte.

Ashöi var derimod i urört Tilstand og dækkedes endnu dengang at et c. 1/2 Alen tykt Lag Græstörv; den havde for længere Tid siden været overbegroet med mindre Træer og Buske, da der selv dybt nede i den forekom mange større Rödder. Den var 4 Alen höi og have ved sin rectangulaire Basis en Omkreds af 84 Alen. (Nord- og Sydsiden vare 25 Alen og Öst- og Vestsiden 17 Alen lange).

Allerede under Græstörven forekom en Mængde større og mindre Stene, imellem hvilke der fandtes Skaar af henved 14 Leerkar, der havde været dækket med Laag og fyldte med brændte Been. Da de næsten alle vare omgivne med flade Stene, var det sandsynligt, at de oprindeligt havde været indsatte i smaa Steenkister, som paa Grund af Træröddernes Tryk vare styrtede sammen og saaledes havde knust Leerkarrene. Kun 2 af disse Lerkar, som stode i Toppens nordvestlige Hjørne, vare nogenlunde hele; i det ene af dem laa et stærkt forirret Brudstykke af en Synaal af Bronze.

Omtrent 1 2/3 Alen dybere nede forekom igjen Skaar af (5-6) Leerkar, der ligeledes havde været dækket med Laag og fyldte med brændte Been; i et af dem, som stod i den sydlige Side, laae desuden en lille Ravperle og et Brudstykke af et Broncesmykke. I samme Dybde, men omtrent midt i Höien, stod et med flade Stene omgivet Lerkar, som rigtignok paa flere Steder var gennemtrængt af Trærödder men iövrigt temmelig vel bevaret; det var c. 9 Tom. Höit, havde paa den anden Side Spor af et Öre og var forsynet med Hals, hvilken var forziret med to indstukne, parallelle Striber; det var dækket med et omvendt Leerkar, der lignede en Jydepotte, men var gaaet itu, og var fyldt med brændte Been, imellem hvilke der var nedlagt en Dobbeltknap af Bronze; tæt herved stod et lignende Leerkar, der dog ikke var forziret; det var ligeledes omgivet med flade Steene og dækket med et omvendt Leerkar; men det indeholdt kun brændte Been. Henimod Höiens n.v. Side stode atter 3 Leerkar, men de var knuste, da de dem omgivne Steenkister vare styrtede sammen. De havde været dækkede med Laag og

fyldte med brændte Been. Ved den ene af dem laae desuden: et Brudstykke af en Kniv, en Syl og en Dobbeltknap, alt af Bronze, men stærkt medtagne af Ir.

Disse sidste 10-11 Leerkar vare stillede paa en 1 3/4 Alen tyk Masse, der var overordentlig haard og bestod af en Mængde større og mindre Steene, som vare nedlagte i en sammenblanding af Kalk og Mergel. Da der under denne Masse kun forekom Sand og en naturlig Jordbund, er det sandsynligt, at den oprindeligt var bestemt til at tjene som Basis for de sidst fundne Leerkar.

Denne Höi synes ligesom den foregaaende ikke at have været brugt paa én Gang men lidt efter lidt og har muligviis igjennem en Aarrække tjent som en Slags Familiebegravelse.

De i Höien fundne Genstande har Gaardmand Anders Olesen med stor Beredvillighed overladt til det kgl. Museum for nordiske Oldsager i Kjöbenhavn, hvor de nu opbevares. (18,543-18,551).

Ud over de rent videnskabelige resultater af undersøgelsen giver Vilhelm Boye os et indtryk af den overtro om skjulte skatte i gravhøjene, der åbenbart eksisterede i bedste velgående omkring midten af 1800-tallet. Det er også tankevækkende, at Vilhelm Boye allerede dengang for næsten halvandet hundrede år siden var opmærksom på trærødders destruktive virkning på gravhøjene og deres indhold. Når man bemærker de mange høje, der gennem årene har fået lov til at gro til med buske og store træer, kan man som oldtidsinteresseret ikke lade være med at bekymre sig. Nå, men efter dette hjertesuk fortsætter vi gennemgangen af bronzealderhøje og andet.